ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОМОФОБІЇ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Свідерська Галина Мирославівна¹, Гнап Анастасія Анатоліївна²

¹Кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології розвитку та консультування, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5654-3512>
Researcher ID: I-7642-2018

²Магістр психології, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8108-6496>

UDC: 364.624.6 – 053.67:364.53

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена аналізу результатів емпіричного дослідження психологічних особливостей гомофобії молодих людей. З'ясовано, що, не зважаючи на декларовану толерантність, існує немало суперечностей у ставленні юнаків і дівчат до проблем гомосексуальності та проявів гомонегативізму у їхній поведінці. Відсутність належного сексуального виховання у сім'ях та адекватної гендерної освіти у навчальних закладах формує стереотипні уявлення про гетеросексуальність як єдину норму і зумовлює упереджене ставлення молоді до узаконення прав гомосексуальних осіб на проведення зібрань, укладання шлюбів і можливості усиновлення дітей.

Зроблено припущення про те, що подолання гомонегативізму та гомофобії можливе через спростування міфів, стереотипів та забобонів стосовно різних аспектів людської сексуальності за допомогою фахової психологічної просвіти та завдяки проведенню адекватної державної політики, яка б не толерувала антигомосексуальні ксенофобські настрої.

Ключові слова: сексуальність, гомосексуальність, гендерна ідентичність, гомофобія, гомонегативізм, суспільні стереотипи та упередження.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Останні роки у науковій літературі та публікаціях у ЗМІ тема сексуальності та гендерної ідентичності піднімається і обговорюється значно частіше. Завдяки євроінтеграційним процесам України ми можемо сподіватися на поки що повільний, однак неухильний поступ демократизації та гуманізації суспільства стосовно гендерної проблематики. Ратифікувавши Європейську Конвенцію прав людини та Протокол №12 до неї, наша країна номінально встановила заборону на дискримінацію за ознаками сексуальної орієнтації та

гендерної ідентичності. В сучасних умовах визначення індивідуальної свободи людини як основної цінності в суспільстві, сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність мали би сприйматися як невід'ємне право особистості. І якщо у багатьох європейських країнах, Канаді та США представники ЛГБТ-спільнот все частіше заявляють про себе, відкрито відстоюючи власні права, та отримують офіційні дозволи на шлюб, то в Україні, не зважаючи на усі позитивні зміни, проблема упередженого та негативного ставлення до людей із «нетрадиційною сексуальною орієнтацією» традиційно залишається невирішеною, тема гомосексуальності є

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Halyna Sviderska, Anastasia Hnap

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

табуїваною і «гріховною», а гомофобні установки часто видаються за глибокоморальні християнські чесноти.

Як відомо, Україна першою з колишніх республік Радянського Союзу ще у 1991 році відмінила кримінальне переслідування осіб із гомосексуальною орієнтацією. Однак дослідження останніх років свідчать про те, що рівень гомофобії у нашій країні залишається досить високим (Мостяєв, 2010). Більше того, з року в рік у засобах масової інформації буквально нагнітається своєрідна антигомосексуальна істерія, яка підігривається «цитуванням» гомосексуалів з боку окремих партійних і суспільних організацій, релігійних діячів тощо. На думку О.Мостяєва, найбільш негативний вплив гомофобна обстановка у соціумі чинить на молоде покоління. Так, навіть підлітки та юнаки, які не мають гомоеротичних потягів, відчувають страх перед тим, щоб виглядати або поводитись як геї, оскільки гомофобія є поширеним мотивом знущання та образ в освітніх закладах. Відтак зазначена проблема є актуальною не тільки в теоретичному, але й прикладному значенні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковане розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Як відомо, гомофобія – це стійке негативне ставлення та ірраціональні страхи, пов'язані з геями та / або лесбійками і їхнім способом життя (Мостяєв, 2010). Поняття охоплює не тільки комплекс негативних поглядів і почуттів стосовно гомосексуальності та людей, які виявляють себе або сприймаються як гомосексуальні, але і активні дії, часто агресивного або насильницького характеру, що призводять до дискримінації та порушення прав людини.

Авторство терміну «гомофобія» приписують американському психологу Джорджу Вайнбергу, який у 1971 г. вперше вжив вказане поняття у статті під назвою «Words for the New Culture» (Лисов В., 2018). Наступного року Дж. Вайнберг детально виклав власну психопатологічну гіпотезу гомофобії у книзі «Society and the Healthy Homosexual», згідно з якою саме заздрість і страх є причинами негативного ставлення до гомосексуальності. Дослідження гомофобії у 1970 – 1990 рр. продовжували Morin S., Garfinkle, Nungesser L., Fife B., Hudson W., Reiter L., Young-Bruehl E та інші (Лисов В., 2018).

Сьогодні феномену гомофобії присвячено значну кількість публікацій закордонних авторів, в яких висвітлюються історичні та релігійні детермінанти існування гомофобії (Dollimore J., 1999; Endsjo D., 2011; Fone B., 2000; Herek G., 2004), її вплив на фізичне, психічне та репродуктивне здоров'я (Adams H. E., Wright L., Lohr B. A., 1996; Plummer D., 1995), дослідження гомофобії в освітньому молодіжному середовищі (Callaghan, T., 2016; Madzarević G., Soto-Sanfiel M., 2019; Rivers, I., 2017), особливості психологічної діагностики рівня гомофобії (Hudson W., Ricketts W., 1980; Flebus G., Montano A., 2012) тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Проведений нами аналіз відповідних наукових джерел показує, що гомофобія як явище не була об'єктом дослідження вітчизняної психології. Є поодинокі дисертації, які стосуються розвитку особистості з гомосексуальною орієнтацією (Козачук, 2015), наукові розвідки про ставлення до гомосексуальності (Медіна, 2017) та дисертаційні дослідження про особливості дотримання конституційно-правових норм щодо сексуальних меншин (Гербут, 2018; Товпеко, 2017).

У цьому контексті досить важливим і актуальним може бути дослідження феномену гомофобії у молодіжному середовищі. Як відомо, юнаки і дівчата – це та частина суспільства, яка демонструє найбільш високий рівень толерантності до різних аспектів нашого життя. Відтак вивчення особливостей їх ставлення до гомосексуальності та дослідження рівня гомонегативних переживань дасть можливість сформувати уявлення про поширеність серед них гомофобних настроїв. Таким чином, метою статті є аналіз результатів емпіричного дослідження психологічних особливостей гомофобності молоді.

Наукове обґрунтування методології проведеного дослідження. Дослідження особливостей гомофобії у молодих людей здійснювалося за допомогою відповідних психодіагностичних методів. Для нього ми використали методи, які включають як і кількісну, так і якісну обробку результатів, а саме: авторську анкету «Що я знаю про гомосексуальність та гомофобію», опитувальник для вимірювання рівня гомонегативних переживань В.В. Хадсона, В. А. Пікетса (W.W.Hudson,

W.A.Ricketts), методику «Інтолерантність – толерантність» (ІНТОЛ) Л. Г.Почебут та опитувальник стереотипів Л.Г. Почебут, Д. К. Коробенкова.

Вибірка складала 130 хлопців та дівчат віком від 17 до 23 років. Досліджуваними були студенти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, студенти Тернопільського національного економічного університету, працівники закладу громадського харчування «Суші 39» та «Stone street» м.Тернополя.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Перший етап нашого дослідження ми розпочали із з'ясування ступеня обізнаності сучасної молоді із поняттями «гомосексуальності» та «гомофобії». На перше питання авторської анкети «Що таке гомосексуальність?» ми отримали чимало відповідей, які чітко засвідчують відсутність наукових уявлень у наших респондентів про гомосексуальність. Так, більшість молодих людей (42%) вважають гомосексуальність хворобою, 14% досліджуваних вказує, що дане явище є психічним відхиленням. Тільки п'ята частина опитаних (21,5%) правильно вказує, що гомосексуальність – це вид сексуальної орієнтації людини. Натомість для 12% респондентів гомосексуальність – це зміна сексуальної орієнтації до одностатевої. Також зустрічаються відповіді про те, що це «любов до своєї статі» (7%) та порушення у сприйнятті самого себе (4%) (див. рис.1).

Рис. 1. Розуміння гомосексуальності респондентами

Цікаво, що практично однакова кількість молодих людей вважає, що гомосексуальність піддається (44,6%) і не піддається лікуванню (46,9%). Майже 70% (68,4%) досліджуваних думають, що гомосексуальність є вродженою, і лише третина - 31,6% - набутою. На

запитання «Чи можна заразитись гомосексуальністю?» 14,6% опитаних відповіли позитивно, 80,8% - негативно, а 4,6% респондентів не знає відповіді на це запитання.

На нашу думку, такі результати можуть бути наслідком відсутності належної сексуальної просвіти, стереотипізації і табуованості даної теми. Звідси і примітивні, абсолютно необґрунтовані уявлення молодих людей про гомосексуальність як «хворобу, якою можна заразитись» і від якої можна «вилікуватись».

Трохи менше половини (42,3%) респондентів переконані, що гомосексуальність є небезпечною, тому її наявність може викликати «можливу демографічну кризу», «поширення хвороб», «порушення інституту сім'ї» та «негативний вплив на психіку майбутнього покоління». Досить немала кількість - 53,8% опитаних нами молодих людей вважають, що саме гомосексуали винні у поширенні епідемії ВІЛ/СНІДу. 62,5% юнаків і дівчат не знають, чи люди із гомосексуальною орієнтацією більше, ніж гетеросексуали, схильні до педофілії.

Як бачимо, неосвіченість у цій сфері, засилля неправдивих стереотипів та інформаційний вакуум щодо останніх наукових даних в області дослідження гомосексуальності можуть бути саме тими чинниками, котрі породжують у суспільстві гомофобні установки у традиційної гетеросексуальної більшості.

Зроблений нами висновок підтверджується наступними фактами. Так, 10% опитаних вважає, що діти гомосексуальних батьків також виростуть гомосексуальними. У свою чергу, 36,8% досліджуваних переконані, що демонстрація гомосексуального способу життя збільшує кількість осіб з нетрадиційною орієнтацією, тому варто заборонити проведення гей-парадів (61,5%), одностатеві шлюби (53,7%), усиновлення дітей гомосексуалами (40,7 %). Такі категоричні установки, на нашу думку, не в останню чергу пов'язані із сформованими релігійними переконаннями, оскільки третина досліджуваних вважає, що гомосексуальність є протиприродною, і «Бог її не схвалює».

Цікаво також, що з усіх опитаних нами юнаків і дівчат лише 24,6 % осіб вважають себе гомофобами, а трохи більше половини - 55,3% переконані, що не мають негативних установок щодо людей із нетрадиційною сексуальною орієнтацією. Правда, тільки 15,3%

респондентів вказали, що мають знайомих гомосексуалів, натомість аж 84,7% опитаних особисто не знають осіб із даною сексуальною орієнтацією. Тобто негативні уявлення про гомосексуальних людей і упереджене ставлення до них формується не на основі власного досвіду, а за рахунок стереотипного мислення, нефахових публікацій у ЗМІ та через відсутність належної освіти в галузі гендерної психології. Досить показовим у плані дефіциту відповідних знань є той факт, що майже 40% (37,6%) досліджуваних вважає, що гомосексуальну орієнтацію за бажанням можна змінити на гетеросексуальну, і лише 9,2% молодих людей відповіли, що це неможливо. Більше половини опитаних - 53,2% не знали, яку відповідь дати на таке запитання.

Наступним кроком було дослідження рівня гомонегативних переживань за допомогою опитувальника В.В. Хадсона, В.А. Рікетса (див. рис. 2).

Рис.2 Рівень гомонегативних переживань (за опитувальником В.В. Хадсона, В.А. Рікетса)

Як бачимо з рис.2, у 44,6% опитаних молодих людей високий рівень гомонегативних переживань. Це свідчить про те, що вони різко негативно ставляться до представників сексуальних меншин, а також здатні проявляти різні форми негативної реакції на будь-які гомосексуальні дії. Їм було б неприємно дізнатись, що їхній сусід чи лікуючий лікар є гомосексуалом, вони відчували б себе дуже некомфортно, працюючи в тісному контакті з чоловіком або жінкою, про яких точно відомо, що вони гомосексуальні. Також ці люди зазначили, що вони у жодному випадку не взяли б участь у спільному заході разом із гомосексуалами. Дані респонденти вважають, що не відбулись би як батько чи матір, якби дізнались, що їхня дитина гомосексуал та були б дуже розчаровані цим фактом.

Середній рівень гомонегативних переживань ми виявили у третини (32,2%) респондентів. Він свід-

чить про нейтральне ставлення до осіб з гомосексуальною орієнтацією. Молодим людям досить важко відповісти однозначно, чи відчували б вони себе незручно, дізнавшись, що їх начальник гомосексуал, та чи було б їм неприємно побачити у громадському місці людей однієї статі, що тримаються за руки. Ці опитані, вірогідно, не здатні проявляти жодних агресивних дій стосовно гомосексуалів, якщо їхня поведінка не зачіпає чужих інтересів.

Тільки у 18,4% опитаних молодих людей згідно з результатами дослідження низький рівень гомонегативних переживань. Вони вказують, що не здатні негативно реагувати на представників сексуальних меншин, а навпаки, проявляють до них ввічливість та толерантне ставлення. Вони б не відчували себе незручно, якби їх побачили у барі, де збираються гомосексуали, не стали б хвилюватись, якби дізнались, що вчитель їхнього сина гомосексуал, та не відчували б жодних незручностей у спілкуванні з представниками сексуальних меншин.

Дуже низький рівень гомонегативних переживань було виявлено у 4,8% опитаних. Вони характеризуються надзвичайно позитивним та доброзичливим ставленням до гомосексуалів. Молоді люди, що відносяться до цієї категорії, були б задоволені, якби людина однієї з ними статі почала б до них залицятись, позитивно б зреагували, якби дізнались, що їхня дружина, чоловік чи партнер привертала увагу людини тотожної статі.

На наступному етапі ми визначили рівень толерантності молодих людей за методикою «Інтолерантність – толерантність» (ІНТОЛ) Л. Г. Почебут.

Ми з'ясували, що у 62,4% респондентів показник «інтолерантності – толерантності» знаходиться на стороні толерантності. Це означає, що вони терпимі до думки протилежної зі своєю, дуже сильно переживають, що чимось можуть образити іншу людину, приймають цінності іншого індивіда, та здатні розділяти позицію, що є протилежною до їхньої. Люди із високим рівнем толерантності сильно переживають, якщо їм під час спілкування не вдалось побудувати із людиною стосунки взаємної поваги, терпимості та довіри.

У 37,6% опитаних показник «інтолерантність – толерантність» знаходиться у межах інтолерантності.

Даних осіб можна охарактеризувати як таких, що не приймають думки інших, сердяться на критику, агресивно реагують на порушення їхніх правил, принципово відстоюють свої права, дратуються, коли доводиться спілкуватись з людиною, що погано обізнана у певній сфері, не проявляють повагу до думки інших людей, не прислухаються до чужих зауважень.

На останньому етапі ми дослідили рівень стереотипізованості уявлень молоді про гомосексуалів та гетеросексуалів за допомогою опитувальника стереотипів Л.Г. Почебут, Д. К. Коробенкова. Як показують отримані дані, для характеристики «типового» гетеросексуального чоловіка респонденти використали наступні якості (див табл.1).

Таблиця 1.

Характеристика «типового» гетеросексуального чоловіка

Характеристика	%
Мужній	70,4
Сильний	57,4
Має власну позицію	46,3
Владний	29,6
Ввічливий	24,1
Комунікабельний	18,5
Емоційний	9,3
Неагресивний	7,4

Як бачимо з таблиці 1, на думку наших респондентів, гетеросексуальний чоловік обов'язково має бути мужнім, сильним, із чітко вираженою власною позицією, владним та ввічливим. Менш важливими його характеристиками є комунікабельність, емоційність і неагресивність. Відтак «типовий» гетеросексуальний чоловік сприймається в першу чергу як сильний і незалежний. В його образі відкидаються риси, що приписують жінкам і гомосексуальним чоловікам. Головною характеристикою гетеросексуала є мужність.

Для характеристики «типового» гомосексуального чоловіка респонденти найчастіше використовували наступні якості (див табл. 2).

Більшість досліджуваних приписують гомосексуальному чоловіку такі риси, як емоційність, ввічливість, комунікабельність, неагресивність та наявність власної позиції. Також «типовий» гомосексуал характеризується щирістю, жіночністю, терплячістю. І лише 13% респондентів наділяють гомосексуального чоловіка силою, а 5,6% - мужністю.

Таблиця 2.

Характеристика «типового» гомосексуального чоловіка

Характеристика	%
Емоційний	55,6
Ввічливий	51,9
Комунікабельний	50,0
Неагресивний	50,0
Має власну позицію	50,0
Щирий	44,4
Жіночний	31,5
Терплячий	29,6
Сильний	13,0
Мужній	5,6

Як бачимо, образ «типового» гомосексуала знаходиться в опозиції до образу гетеросексуала. Респонденти припускають, що гей не схильний вступати в конфронтацію і вважає, що краще вирішувати конфлікти дипломатичним шляхом (характеристики «ввічливий» і «неагресивний»). Крім того, він наділяється «фемінними» рисами (жіночний, емоційний), з одночасним запереченням в його образі «маскулінних» рис (владний, мужній, сильний).

Варто підкреслити, що характеристика «особистість із власною позицією» однаково притаманна, на думку молодих людей, і гетеросексуальним, і гомосексуальним чоловікам. Одне з можливих пояснень цього феномену – відомі випадки камінг-аутів гомосексуалів, їх участь у гей-парадах, публічному відстоюванні власних прав, висвітлені у засобах масової інформації.

Для характеристики «типової» гетеросексуальної жінки респонденти використали наступні якості (див. табл.3).

Таблиця 3

Характеристика «типової» гетеросексуальної жінки

Характеристика	%
Жіночна	72,2
Любить дітей	63,0
Емоційна	55,6
Комунікабельна	55,6
Щира	33,3
Терпляча	31,5
Активна	14,8
Сильна	14,8

Як бачимо з таблиці 3, молоді люди вважають

«типову» гетеросексуальну жінку фемінною, емоційною, комунікабельною, такою, що любить дітей. Їй приписують щирість, терплячість, менше - активність та силу. Такі характеристики не в останню чергу пов'язані з образом матері, який чітко сформований і декларується сьогодні в суспільній свідомості українців.

У свою чергу, для характеристики «типової» гомосексуальної жінки респонденти найчастіше виокремили наступні якості (див табл.4).

Таблиця 4

Характеристика «типової» гомосексуальної жінки

Характеристика	%
Має власну позицію	70,4
Комунікабельна	51,9
Емоційна	46,3
Сильна	46,3
Активна	46,3
Розкута	42,6
Має почуття гумору	37,1
Терпляча	31,5
Любить дітей	14,8
Жіночна	14,8

Отже, абсолютна більшість досліджуваних вважає, що «типова» гомосексуальна жінка має власну позицію, є комунікабельною, емоційною, сильною, активною, розкутою, з почуттям гумору. Таку характеристику, як терплячість, приписує «типовій» гомосексуальній жінці третина респондентів, і лише 14,8% з них вважає її жіночною і такою, що любить дітей. Відтак образ лесбійки виглядає швидше не опозицією, а альтернативою до образу гетеросексуальної жінки. В обох типах є спільні риси, що, швидше за все, сприймаються респондентами як традиційно жіночі (наприклад, емоційність). У той же час, лесбійкам приписуються і «чоловічі» характеристики – активність, сила, бажання мати власну позицію.

Цікаво, що гомосексуальних жінок також наділяють такою характеристикою, як «розкутість». Ми припускаємо, що за цим поняттям, особливо разом з характеристикою «активна», може ховатися уявлення про лесбійку як про незалежну від думки інших, волелюбну, не обмежену у своїх вподобаннях особистість.

Висновки з даного дослідження. Проведене нами емпіричне дослідження продемонструвало існуючі суперечності у ставленні молоді до проблем гомосексуальності та осіб із негетеросексуальною орієнтацією.

Попри задекларовану толерантність та неупередженість більшість юнаків і дівчат характеризуються високим та середнім рівнем гомонегативних переживань. Вони стереотипно уявляють гомосексуальних чоловіків і жінок, приписуючи фемінінні риси геям та маскулінні лесбійкам, негативно оцінюють висвітлення проблем гомосексуальних осіб у ЗМІ, вороже ставляться до узаконення їхніх прав на проведення масових зібрань, укладання шлюбів і можливості усиновлення дітей. На думку молодих людей із вираженим рівнем гомонегативізму та гомофобії існування гомосексуалів може сприяти демографічній кризі, поширенню хвороб, які передаються статевим шляхом, порушенню сімейних цінностей та шкідливому незворотному впливу на психіку дітей і підлітків.

На нашу думку, гомонегативізм і гомофобія у молодіжному середовищі існують через брак адекватної, науково доведеної інформації про особливості людей із гомосексуальною орієнтацією, через упереджене сприйняття сексуальних меншин на основі епітажних образів чи то представників шоу-бізнесу, чи персонажів популярних фільмів. Значно менше людей знає звичайних геїв і лесбійок – рідних, сусідів, колег по роботі, оскільки переважна більшість їх в силу існування гомофобії приховує власну орієнтацію.

Життя у суспільстві, де відсутнє належне сексуальне виховання у сім'ях та гендерна просвіта у навчальних закладах, формує уявлення, що тільки гетеросексуальність є нормою. Відтак подолання гомонегативізму та гомофобії можливе через спростування міфів, стереотипів та забобонів стосовно різних аспектів людської сексуальності за допомогою фахової психологічної просвіти та завдяки проведенню адекватної державної політики, яка б не толерувала антигомосексуальні ксенофобські настрої.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене нами дослідження не вичерпує всіх аспектів заданої проблеми. Гомофобія – це нова і актуальна область дослідження в українській психології. В процесі роботи виокремився ряд напрямків, кожен з яких може стати предметом самостійного дослідження, зокрема, з'ясування особливостей впливу сімейного виховання на становлення гомофобних установок, розкриття психологічних особливостей гомонегативних

переживань у людей різного віку та різного соціального статусу, вплив засобів масової інформації на формування гомофобії та гомонегативізму тощо.

References :

- Adams, H. E., Wright, L., Lohr, B. A. (1996). Is homophobia associated with homosexual arousal? *Journal of abnormal psychology*. Aug. Vol. 105, No 3. P. 440–445.
- Callaghan, T. D. (2016). Young, queer, Catholic: Youth resistance to homophobia in Catholic schools. *Journal of LGBT Youth*, 13 (3), 270–287. doi: 10.1080/19361653.2016.1185758
- Dollimore, J. (1999). *Sexual Dissidence: Augustine to Wilde, Freud to Foucault*. Oxford University Press. 400 p.
- Endsjø, D. (2011). *Sex and Religion: Teachings and Taboos in the History of World Faiths*. London: Reaktion Books. 333 p.
- Flebus, G. B., Montano, A. (2012). The multifactor internalized homophobia inventory. *Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 3, P. 219–240.
- Fone, B. (2000). *Homophobia: a history*. New York. 496 p.
- Gerbut, V.S. (2018). *Pravo na seksualnu orientatsiyu ta gendernu identychnist: sutnisnyy zmist ta garantiyi zahystu [The right to sexual orientation and gender identity: the essential content and guarantees of protection]. Dissertation for obtaining a scientific degree of Candidate of Sciences*. Uzhgorod: Uzhgorod's'kyy natsional'nyy universytet. [In Ukrainian].
- Herek, G. M. (2004). Beyond “homophobia”: Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century. *Sexuality Research and Social Policy*, 1(2), P. 6–24. doi:10.1525/srsp.2004.1.2.6
- Hudson, W.W., Ricketts, W.A. (1980). A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of Homosexuality*. № 5. P. 356–371.
- Kozachuk, O.A. (2015). *Psihosotsialniy rozvytok osobystosti yunatskogo viku z gomoseksualnoyu orientatsieyu [Psychosocial development of personality in youth age with a homosexual orientation]. Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Natsional'nyy universytet imeni M.P.Dragomanova. [In Ukrainian].
- Konnell, R. (2015). *Gender i vlast: obschestvo, lichnost i gendernaya politika [Gender and power: society, personality and gender policy]*. Moskva: Novoe literaturnoe obozrenie. [In Russian].
- Lysov V.G. Subjectivity and problem of the application of the term “Homophobia” in social and scientific debates. *Russian journal of Educational and Psychology*. 2018. Vol. 9. Number 8. P.66–87 [in Russian].
- Madžarević, G., Soto-Sanfiel, M. (2019). Reducing homophobia in college students through film appreciation, *Journal of LGBT Youth*, 16:1, P.18–37, DOI:10.1080/19361653.2018.1524321.
- Medina, T. (2017). *Stavlennya studentskoyi molodi do gomoseksual'nosti (na prykladi fokus-grupovogo doslidzhennya) [Attitude of student youth to homosexuality (on the example of focus-group research)]*. *Sotsium*. 3-4 (27-28), P. 225-232 [in Ukrainian].
- Mostyaev, O. (2010) *Gomofobiya yak psihologichna i sotsialna problema. [Homophobia as a psychological and social problem]*. *Ukrayinoznavchyy almanah*, 4. P. 145-159 [in Ukrainian].
- Plummer, D. (1995). Homophobia and health: Unjust, anti-social, harmful and endemic. *Health Care Analysis*. Vol. 3, No 2. P. 150–156. <https://doi.org/10.1007/BF02198224>.
- Rivers, I. (2017). Homophobic, biphobic and transphobic bullying in schools. *School Bullying and Mental Health: Risks, Intervention and Prevention*. Routledge, London. P. 35–45.
- Tovpeko, Y.K. (2017). *Realizatsiya konstitutsiyno-pravovih norm pro prava ludyny schodo seksualnyh menshyn: porivnyalno-pravove doslidzhennya [Realization of Constitutional Legal Norms on Human Rights in Relation to Sexual Minorities: Comparative Legal Research]. Dissertation*. Kyiv: Instytut derzhavy i prava imeni V.M.Korets'kogo NAN Ukrayiny [in Ukrainian].

Halyna Sviderska

PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Developmental Psychology and Consulting, Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University in Ternopil, Ternopil (Ukraine)

Anastasia Hnap

Master of Psychology, Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University in Ternopil, Ternopil (Ukraine)

THE PSYCHOLOGICAL FEATURES OF YOUNG PEOPLE'S HOMOPHOBIA

ABSTRACT

Despite all the positive changes due to European integration processes, the problem of prejudiced and negative attitudes towards people with “non-traditional sexual orientation” in Ukraine traditionally remains unresolved, homosexuality is taboo and it is “sinful”, and homophobic attitudes are often perceived as “truly moral” Christian virtues.

The empirical study on psychological characteristics of the development and manifestation of young people's homophobia performed by us has demonstrated existing contradictions in young people's attitudes to homosexuality. On the one hand, young men and women belong to a fairly progressive, quite tolerant part of society. On the oth-

er hand, our data have revealed homophobic behaviour often manifested by young people. Many young people showed homo-negativism - denial and negative attitude towards certain aspects of homosexuality.

Thus, very many young men and women believed that homosexuality was dangerous, since it could cause a “possible demographic crisis”, “spread of diseases”, “dissolution of the family as a social institution” and “harmful effects on a future generation’s psyche”. Many young people were convinced that an obviously demonstrated homosexual lifestyle increased the number of people with a non-traditional orientation, therefore gay pride parades, same-sex marriages, and adoption of children by homosexuals should be banned.

Negative ideas about homosexual people and prejudice against them were formed not because young people’s own experience, since they practically did not know homosexuals, but due to stereotypical thinking, non-professional publications in the media and due to the lack of proper education in the field of gender psychology.

In our opinion, homonegativism and homophobia shared by young people exist because of inadequate, not scientifically proven information about homosexual people, biased perception of sexual minorities based on shocking images of entertainers, film characters etc.

We believe that overcoming homonegativism and homophobia is possible through the refutation of myths, stereotypes and prejudices regarding various aspects of human sexuality with psychological education and through an adequate state policy that should not contribute to anti-homosexual xenophobic attitudes.

Key words: sexuality, homosexuality, gender identity, homophobia, homonegativism, social stereotypes and prejudices.

Свидерская Галина Мирославовна

Кандидат психологических наук, доцент кафедры психологии развития и консультирования Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка, г. Тернополь (Украина)

Гнап Анастасия Анатольевна

Магистр психологии, Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, г. Тернополь (Украина)

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ГОМОФОБИИ В МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЕ

АННОТАЦИЯ

Несмотря на все положительные изменения благодаря евроинтеграционным процессам, в Украине проблема предвзятого и негативного отношения к людям с «нетрадиционной сексуальной ориентацией» традиционно остается нерешенной, тема гомосексуализма является табуированной и «греховной», а гомофобные установки часто выдаются за «истинно моральные» христианские добродетели.

Анализ результатов проведенного нами эмпирического исследования психологических особенностей развития и проявления гомофобии у молодежи демонстрирует существующие противоречия в отношении молодых людей к проблемам гомосексуальности. С одной стороны, юноши и девушки относятся к достаточно прогрессивной части общества, которая в своем большинстве является толерантной. С другой стороны, полученные нами данные свидетельствуют о гомофобных проявлениях в поведении молодых людей. Многим из них свойственен гомонегативизм - отрицание и негативное отношение к тем или иным аспектам гомосексуальности.

Так, довольно значительное количество юношей и девушек считают гомосексуальность опасной, поскольку ее наличие может вызвать «возможный демографический кризис», «распространение болезней», «нарушение института семьи» и «вредное воздействие на психику будущего поколения». Немало молодых людей убеждены, что демонстрация гомосексуального образа жизни увеличивает количество лиц с нетрадиционной ориентацией, поэтому стоит запретить проведение гей-парадов, однополые браки, усыновление детей гомосексуалами.

Негативные представления о гомосексуальных людях и предвзятое отношение к ним формируется не на основании собственного опыта юношей и девушек, поскольку у них практически нет знакомых гомосексуалов, а за счет стереотипного мышления, непрофессиональных публикаций в СМИ и из-за отсутствия надлежащего образования в области гендерной психологии.

По нашему мнению, гомонегативизм и гомофобия в молодежной среде существуют из-за нехватки адекватной, научно доказанной информации об особенностях людей с гомосексуальной ориентацией, из-за предвзятого восприятия сексуальных меньшинств на основе эпатажных образов представителей шоу-бизнеса, персонажей соответствующих фильмов и т.п.

Считаем, что преодоление гомонегативизма и гомофобии возможно через опровержение мифов, стереотипов и предрассудков относительно различных аспектов человеческой сексуальности с помощью профессионального психологического просвещения и благодаря проведению адекватной государственной политики, которая не должна способствовать распространению антигомосексуальных ксенофобских установок.

Ключевые слова: сексуальность, гомосексуальность, гендерная идентичность, гомофобия, гомонегативизм, социальные стереотипы и предубеждения.

How to cite (як цитувати):

Sviderska, H., Hnap A. (2020). *THE PSYCHOLOGICAL FEATURES OF YOUNG PEOPLE'S HOMOPHOBIA. PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 6 (12), 20 - 28. <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.12.2> [in Ukrainian]

Дата отримання статті: 16.09.2019

Дата рекомендації до друку: 02.12.2020

Дата оприлюднення: 30.12.2020